

Redegørelse nr. R 12 (8/4 2014)

Folketinget 2013-14

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 8/4 14 om rigsfællesskabet 2014. (Redegørelse nr. R 12).

Statsministeren (Helle Thorning-Schmidt):

1. INDLEDNING

Folketinget vedtog enstemmigt V 36 i forbindelse med forespørgsel F 14 den 21. februar 2013. Det fremgår bl.a. af vedtægten, at: »Folketinget opfordrer regeringen til en årlig forespørgselsdebat i Folketinget, hvor rigsfællesskabets muligheder og udfordringer kan debatteres samlet og fordomsfrit.« Det er hensigten, at *Redegørelse om rigsfællesskabet 2014* kan være et væsentligt bidrag til information i forbindelse med Folketingets debat om emnet.

I redegørelsen er hovedvægten lagt på beskrivelse af problemstillinger, der er specifikke for Færøerne og Grønland eller relaterer sig til forholdet mellem Danmark og henholdsvis Færøerne og Grønland samt til indsatsområder med interesse for alle tre parter i rigsfællesskabet. Redegørelsen behandler således ikke tilsvarende problemstillinger med fokus kun på Danmark. Denne prioritering giver efter regeringens opfattelse det bedste grundlag for en fokuseret og konstruktiv debat om en række emner af betydning for parterne i rigsfællesskabet. Udvælgelsen af emner i redegørelsen er også udtryk for en prioritering i forhold til aktualitet og væsentlighed. Det betyder, at der er temaer i samarbejdet mellem parterne i rigsfællesskabet, som ikke berøres i redegørelsen om rigsfællesskabet. Der er samtidig taget hensyn til, at regeringens redegørelse om arktisk samarbejde (redegørelse nr. R 3) også behandler emner af betydning for rigsfællesskabet, fx arbejdet i Arktisk Råd og Kontinentalsokkelprojektet, hvorfor redegørelsen om rigsfællesskabet ikke behandler disse emner. I redegørelsen anvendes betegnelsen Naalakkersuisut for Grønlands landsstyre og Inatsisartut for Grønlands Lands-ting.

1.1 Selvstyreordningerne, herunder statens tilskud

Færøernes hjemmestyre blev etableret i 1948 og Grønlands hjemmestyre i 1979. I 2005 blev de færøske myndigheders muligheder for at overtage yderligere sagsområder væsentligt udvidet, og i 2009 blev den grønlandske hjemmestyreordning afløst af en selvstyreordning. Selvstyreordningerne byg-

ger på ønsket om at udvide Færøernes og Grønlands mulighed for at overtage kompetence i størst muligt omfang inden for det eksisterende rigsfællesskab.

Selvstyreordningerne indebærer, at de færøske og grønlandske myndigheder selv bestemmer, i hvilken takt sagsområder overtages. Efter overtagelsen af et område er det de færøske myndigheder og Grønlands Selvstyre, som lovgiver for, administrerer og finansierer området. På Statsministeriets hjemmeside (www.stm.dk) findes oversigter over, hvilke sagsområder Færøernes hjemmestyre og Grønlands hjemmestyre/Selvstyre har overtaget. I takt med, at sagsområder overtages, udvides Færøernes og Grønlands selvbestemmelse, og rigsfællesskabet udvikler sig. Grundlaget for samarbejdet mellem Færøerne, Grønland og Danmark ændres samtidig og tager udgangspunkt i, at områderne varetages i de respektive dele af riget.

Også inden for områder, som varetages af danske myndigheder for Færøerne og Grønland, samarbejder Danmark og henholdsvis Færøerne og Grønland med henblik på at muliggøre færøsk og grønlandsk indflydelse på disse områder. Der er tale om et samarbejde på politisk niveau, bl.a. de årlige rigsmøder og bilaterale møder mellem statsministeren og henholdsvis lagmanden og formanden for Naalakkersuisut og andre møder mellem ministre og medlemmer af Færøernes landsstyre og Naalakkersuisut. Herudover samarbejdes der på embedsmandsniveau inden for en række ministerområder.

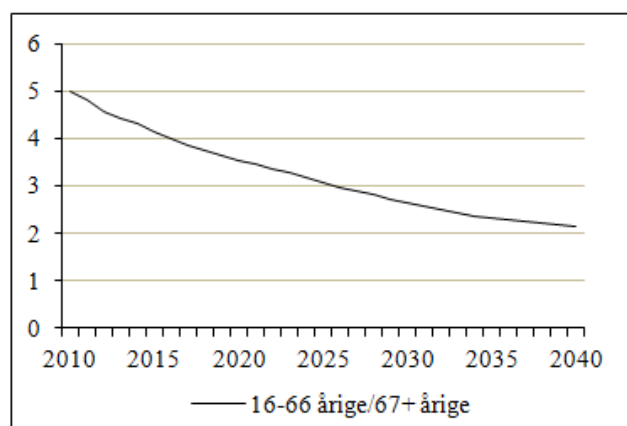
Statens årlige tilskud til de færøske myndigheder fastsættes efter aftale med landsstyret i særlige love om tilskud til Færøernes hjemmestyre (bloktilskudslovene), som typisk har en varighed af 1-3 år. Statens årlige tilskud til det grønlandske selvstyre følger af selvstyreloven. Samtidig indebærer selvstyrelovens økonomiske ordning bl.a., at såfremt selvstyret får indtægter fra råstofaktiviteter, der overstiger 75 mio. kr. årligt, reduceres statens tilskud til selvstyret med et beløb, der svarer til halvdelen af de indtægter, som overstiger 75 mio. kr.

2. FÆRØERNE

2.1 Færøernes økonomi

Demografiske fremskrivninger fra Færøernes Statistik viser, at der de kommende år vil ske en væsentlig ændring i befolkningens aldersfordeling på Færøerne. I 2010 var der fem personer i den arbejdsdygtige alder for hver pensionist. Frem mod 2045 ventes antallet af personer i den arbejdsdygtige alder at falde til to personer for hver pensionist, *jf. figur 1*.

Figur 1. Antal personer i den arbejdsdygtige alder (16-66 år) i forhold til antal pensionister (67+ år)

Kilde: Færøernes Statistik (Hagstova Føroya).

Den demografiske udvikling må – med den nuværende finansiering og indretning af det færøske velfærdssamfund – forventes at medføre et pres på de offentlige finanser. Der foreligger ikke finanspolitiske holdbarhedsberegninger for Færøerne, og udfordringens omfang er derfor ikke kendt. Den demografiske udvikling tyder imidlertid på, at udfordringen kan vise sig at være betydelig. Færøernes Økonomiske Råd har oplyst, at de i en kommende rapport vil fremlægge en analyse af den finanspolitiske holdbarhed.

De fremadrettede udfordringer skal ses i lyset af, at der i en årrække har været underskud på landskassens drifts-, anlægs- og udlånsbudget (DAU-saldo). I 2013 udgjorde underskuddet skønsmæssigt 449 mio. kr. eller godt 3 pct. af BNP, jf. tabel 1.

Det er landsstyrets målsætning, at der skal være balance på DAU-saldoen i 2016. Det forudsætter, at der gennemføres konsolideringstiltag de kommende år.

Landsstyreområdet for finansanliggender offentliggjorde i februar 2014 beregninger af den strukturelle (konjunkturrenede) offentlige saldo. Beregningerne viser med nogen usikkerhed, at der i 2012 var et strukturelt underskud på omkring 150 mio. kr. eller 1,2 pct. af BNP.

Tabel 1. Landskassens drifts-, anlægs- og udlånsbudget (DAU), 2008-2014. Mio. kr.

	R 2008	R 2009	R 2010	R 2011	R 2012	Skøn 2013	FL 2014
Indtægter i alt	4.137	3.892	4.145	4.433	4.268	4.339	4.691
– Overførsler fra staten	635	636	637	616	624	632	635
Udgifter i alt	4.467	4.581	4.726	4.756	4.602	4.788	4.915
DAU-saldo	-330	-688	-581	-322	-335	-449	-224
Ekstraord. indtægter (Ei) ¹	-300	0	0	10	303	175	4
DAU-saldo inkl. (Ei)	-630	-688	-581	-312	-31	-274	-220
Landskassens bruttogæld²	3.590	3.903	4.954	5.604	5.443	5.946	5.561

1 Færøerne bevilligede i 2008 et lån til Island på 300 mio. kr., som blev tilbagebetalt i 2012. Erhvervsfremmefonden (Vinnuframi) blev i 2011 og 2012 nedkapitaliseret med henholdsvis 10 mio. kr. og 3,4 mio. kr. I forbindelse med nedlæggelsen af Færøernes Landsbank budgetteredes der bl.a. med en ekstraordinær indtægt til landskassen på 160 mio. kr. i 2013.

2 Tallene for landskassens bruttogæld i 2013 og 2014 er foreløbige skøn.

Kilde: Landsstyreområdet for finansanliggender (Fíggjarmálaráðið).

Lagtinget vedtog den 18. december 2013 finansloven for 2014. Der budgetteres med et underskud på DAU-saldoen på 224 mio. kr. Forbedringen af DAU-saldoen i 2014 forudsættes opnået via en stigning i landskassens indtægter på godt 8 pct. i forhold til 2013. De øgede indtægter forudsættes bl.a. at komme fra en øget ressourceskat på fiskeri- og opdræts erhvervet.

I Finansudvalgets betænkning til finansloven for 2014 er der enighed mellem landsstyrekoalitionens og oppositionens medlemmer om, at man skal fastholde målet om balance i 2016, og at finanspolitikken skal tilrettelægges i overensstemmelse hermed. Finansudvalget efterlyser i den forbindelse, at der gennemføres reformer og rationaliseringer på væsentlige områder.

Den seneste større reform, der er vedtaget på Færøerne, er indførelse af en tvungen pensionsopsparing på 1 pct. af arbejdsindkomsten fra 1. januar 2014. Frem mod 2028 øges indbetalingen til 15 pct. af arbejdsindkomsten. Landsstyret arbejder herudover med tiltag i forhold til de udfordringer, som Færøerne står over for med udvandring af unge fra arbejdsstyrken og manglende tilbagevenden til Færøerne efter endt

uddannelse samt vanskeligheder ved at tiltrække kvalificeret arbejdskraft fra bl.a. EU-lande.

De senere års underskud på DAU-saldoen har medvirket til en stigning i landskassens bruttogæld fra knap 30 pct. af BNP i 2008 til over 40 pct. af BNP i 2013. De færøske kommuners bruttogæld anslås at udgøre 7-9 pct. af BNP.

Færøernes økonomi vurderes løbende af et internationalt kreditvurderingsbureau. Den seneste vurdering blev afsluttet i september 2013, hvor det blev meddelt, at Færøernes nuværende rating (Aa3) fastholdes, men med negativ udsigt. Det anføres i vurderingen, at den nuværende rating bl.a. kan komme under pres, hvis det ikke lykkes at nedbringe det offentlige underskud, som forudsat af landsstyret, og at yderligere gældsætning kan blive nødvendig.

Den økonomiske aktivitet på Færøerne har de senere år været afdæmpet, og virkningerne af den økonomiske krise i 2008-2009 mærkes fortsat i form af bl.a. et lavt privatforbrug og en svag udvikling på arbejdsmarkedet.

Fiskeri og fiskeindustri er de bærende erhverv på Færøerne. Eksporten af fiskeprodukter – der udgør ca. 95 pct. af den

samlede vareeksport – har siden 2010 bidraget positivt til udviklingen i BNP. Det er især det pelagiske fiskeri (makrel, sild og blåhvilling) og fiskeopdræt (laks), som har medført højere eksportindtægter, mens indtægterne fra bundfiskeriet omkring Færøerne (torsk, kuller og sej) har været i tilbagegang siden 2006.

Eksportindtægterne fra pelagiske fisk var i 2013 på 1,4 mia. kr. eller 4 pct. mere end i 2012. Den eksporterede mængde steg med 6 pct., og EU's handelssanktioner har således foreløbig ikke medført en lavere eksport af pelagiske fisk.

De samlede eksportindtægter fra fiskeprodukter er i 2013 steget fra 5,0 mia. kr. til 5,8 mia. kr. eller 15 pct. Stigningen skyldes primært udviklingen i eksporten af opdrætsfisk. Det er især højere verdensmarkedspriser på laks, som har trukket eksportværdien op, mens den eksporterede mængde næsten har været uændret.

Beskæftigelsen på Færøerne faldt fra 26.000 lønmodtagere i januar 2008 til 23.300 i januar 2011 svarende til godt 10 pct. Beskæftigelsen er siden steget svagt til 23.600 i november 2013. Ledigheden steg fra 1,1 pct. i januar 2008 til 7,9 pct. i januar 2011, men er siden faldet til 4,1, pct. i januar 2014.

Den svage udvikling i beskæftigelsen og faldet i ledigheden skyldes bl.a., at et stigende antal færinger arbejder i udlandet, hvor de også betaler skat. Den færøske arbejdsstyrke har kvalifikationer, som er efterspurgt i udlandet, samtidig med at arbejdsstyrken generelt er meget mobil.

Færøernes Økonomiske Råd vurderede i den seneste rapport fra marts 2014, at der er tegn på en mulig vending og svagt stigende økonomisk aktivitet på Færøerne. Rådet forventer på den baggrund en vækst i nominal BNP på 4 pct. i 2014 og dermed formentlig også en positiv realvækst.

Nationalregnskabet for Færøerne opgøres kun i løbende priser og offentliggøres med periodeforsinkelse én gang årligt. Det seneste nationalregnskab for Færøerne omfatter kun data til og med 2012, hvor bruttonationalproduktet (BNP) udgjorde 13,5 mia. kr.

2.2 Kyststatsforhandlingerne om kvoter for makrel og sild

Som det også fremgår oven for, har fiskeriet afgørende betydning for det færøske samfund. Det er på den baggrund, at Færøernes stilling i de seneste års konflikter mellem kyststaterne om kvoterne for makrel og sild skal ses.

Makrelfiskeri

Det er siden 2010 ikke lykkedes for kyststaterne EU, Norge, Island og Færøerne at indgå en aftale om fordeling af kvoten for makrel. Island og Færøerne har ønsket en højere kvoteandel end tidligere aftalt. EU-kommissionen vedtog i 2012 et forslag til et generelt sanktionsinstrument med henblik på at muliggøre EU-handelsrestriktioner over for tredjelande, som EU finder ikke udøver bæredygtig forvaltning af en bestand under fælles forvaltning. På baggrund af EU's og Norges kvote for makrelfiskeriet for 2013, var det imidlertid Kommissionens vurdering, at der kunne rejses berettiget tvivl om, hvorvidt EU selv fisker bæredygtigt. Kommissionen iværksatte derfor ikke sanktioner i makrelstriden.

Den 12. marts 2014 lykkedes det kyststatsparterne EU, Norge og Færøerne at blive enige om en 5-årig aftale for makrel, hvor man har fastsat fordelingen mellem parterne for de næste fem år. For 2014 er den samlede kvote (TAC) sat til 1.240.000 tons. I aftalen er 15,6 pct. af TAC'en ufordelt. Der er således bl.a. afsat en mængde til Island, såfremt de på et senere tidspunkt ønsker at tilslutte sig aftalen. Den 13. marts 2014 lykkedes det herudover EU og Færøerne at nå til enighed om

en bilateral fiskeriaftale, der bl.a. indebærer en adgangsftale for makrel, der giver Færøerne mulighed for at fiske en del af deres makrel i EU-farvand.

Sildefiskeri

Kyststaterne EU, Norge, Island, Færøerne og Rusland forhandler hvert år fordeling af kvoten for (atlanto-skandisk) sild. I forbindelse med forhandlingerne om kvoten for 2013 ønskede Færøerne en højere kvoteandel. Forhandlingerne brød sammen i januar 2013, og EU, Island, Norge og Rusland indgik en firepartsaftale for 2013 om fordelingen af kvoten. Færøerne forhøjede i marts 2013 unilateralt sin egen andel af kvoten fra 5,16 pct. til 17 pct.

Kyststaterne er enige om fastsættelse af den samlede fangstmængde (TAC) for sild for 2014. EU, Norge, Rusland og Island har ultimo marts indgået aftale om fordelingen af sild for 2014. Færøerne forventes herefter at fastsætte en unilateral kvote for 2014. Kyststaterne har i øvrigt nedsat en arbejdsgruppe, der skal se på den geografiske udbredelse af silden som grundlag for 2015-forhandlingerne.

EU-Kommissionen har den 28. august 2013 indført handelssanktioner mod Færøerne på sild samt tilknyttede arter, herunder makrel, idet Færøerne efter Kommissionens opfattelse tillader ikke-bæredygtigt fiskeri af sild. Sanktionerne indeholder forbud mod import af færøske silde- og makrelfiskevarer og brug af EU-havne for fartøjer, der fisker færøsk sild og makrel.

Færøerne finder, at sanktionerne er i strid med Havretskonventionen. Der er nedsat en voldgiftsdomstol efter fælles overenskomst mellem EU og Kongeriget Danmark i overensstemmelse med forskrifterne i Havretskonventionen. Færøerne finder ligeledes sanktionerne i strid med WTO-reglerne. Der er truffet beslutning i Verdenshandelsorganisationen (WTO) om nedsættelse af et panel i sagen. Regeringen har efter anmodning fra landsstyret givet Færøerne fuldmagt til at føre sagerne på Kongeriget Danmarks vegne.

I forlængelse af indgåelsen af trepartsaftalen mellem Norge, EU og Færøerne om makrel, ventes fornyede, snarlige drøftelser mellem EU og Færøerne om en løsning på kvotefordelingen vedrørende sild, der kan føre til en suspendering af EU's sanktioner mod Færøerne.

2.3 Råstofområdet

Færøerne har et potentiale for kulbrinter (olie og gas), men ikke for hårde mineraler. Interessen fra olieselskaberne har hidtil koncentreret sig om havområdet øst og sydøst for Færøerne op mod den britiske kontinentalsokke. Der er siden 2001 gennemført i alt syv efterforskningsboringer, men der er ikke gjort kommercielle fund. Det forventes, at internationale olieselskaber vil gennemføre to efterforskningsboringer i 2014 med en samlet udgift på 1,5-2 mia. kr. Det vil have en vis økonomisk betydning for Færøerne, da al transport af materiel og personale ifølge den færøske kulbrinteefterforskningslov skal foregå via færøsk havn eller lufthavn. Der er aktuelt fem aktive selskaber med syv tilladelser til efterforskning. De seneste to tilladelser er givet til DONG i sommeren 2013.

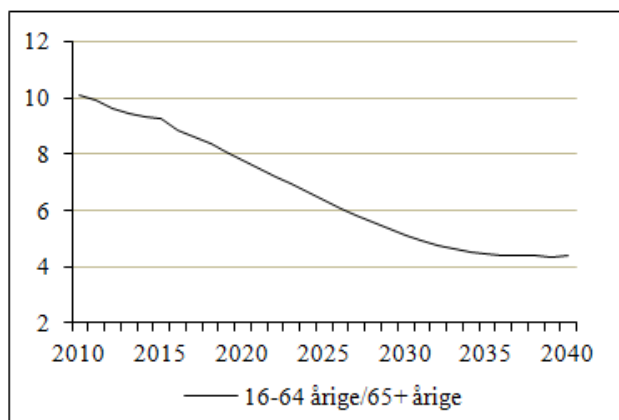
3. GRØNLAND

3.1 Grønlands økonomi

Antallet af ældre i Grønland ventes at stige væsentligt i forhold til antallet af erhvervsaktive de kommende år. I 2010 var der ti personer i den erhvervsaktive alder for hver pensionist.

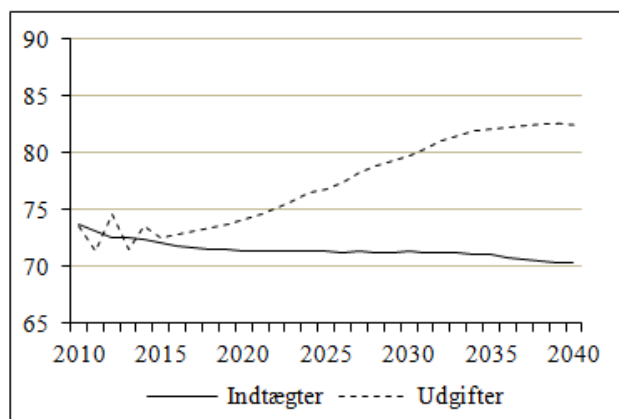
I 2040 forventes antallet af erhvervsaktive at være faldet til godt fire personer for hver pensionist, *jf. figur 2*.

Figur 2. Antal personer i den arbejdsdygtige alder (16-64 år) i forhold til antal pensionister (65+ år)

Kilde: Grønlands Statistik.

Figur 3. Offentlige indtægter og udgifter som andel af BNP

Kilde: Grønlands Økonomiske Råd.

Tabel 2. Landskassens drifts-, anlægs- og udlånsbudget (DAU), 2008-2014. Mio. kr.

	R 2008	R 2009	R 2010	R 2011	R 2012	FL 2013	FL 2014
Indtægter	5.827	5.913	6.187	6.392	6.526	6.451	6.803
- Overførsler fra staten	3.301	3.437	3.495	3.533	3.587	3.624	3.642
Udgifter i alt	6.144	6.859	6.189	6.548	6.591	6.565	6.756
DAU-saldo	-317	-946	-2	-156	-65	-114	47
DA-saldo	-93	-511	203	54	150	1	21

Kilde: Grønlands Selvstyre. *Finanslov 2014*.

Underskuddene skyldes bl.a. udlån til det selvstyrejede energiforsyningselskab Nukissorfiit i forbindelse med byggeri af vandkraftværker. Der er tale om investeringer, som anses for rentable på markedsmæssige vilkår, men som har øget udgifterne til udlån med over 200 mio. kr. årligt siden 2007. Det afspejles i drifts- og anlægsbudgettet (DA), som har udvist overskud siden 2010. Det er landsstyrets målsætning,

Den forventede befolkningsudvikling betyder, at Grønland står over for store økonomiske udfordringer. Beregninger fra Grønlands Økonomiske Råd viser, at de offentlige udgifter – med den nuværende finansiering og indretning af det grønlandske velfærdssamfund – vil være stigende frem mod 2040, mens de offentlige indtægter vil være stort set uændrede målt som andel af BNP, *jf. figur 3*.

Den nuværende finanspolitik er således ikke holdbar, og Grønlands Økonomiske Råds beregninger viser, at der er behov for budgetforbedringer på op mod 1 mia. kr. eller 7½ pct. af BNP hvert år frem mod 2040 for at sikre balance mellem indtægter og udgifter. Det er således nødvendigt med reformer og nye indtægter, hvis det grønlandske velfærdssamfund skal fremtidssikres.

Naalakkersuisut vil i løbet af 2014 præsentere en langsigtet plan for en holdbar og balanceret økonomisk udvikling. Temaerne for den langsigtede plan fremgår af Politisk-Økonomisk Beretning 2014, som Naalakkersuisut fremlagde 3. april 2014 i forbindelse med Inatsisartuts forårssamling 2014. Reformen af alderspension og førtidspension er under udarbejdelse og forventes færdige til Inatsisartuts efterårssamling 2014.

Grønland havde i perioden 2008-2013 samlet set betydelige underskud på landskassens drifts-, anlægs- og udlånsbudget (DAU), *jf. tabel 2*.

at der skal være balance eller overskud på DA-saldoen i budgetperioden 2014-2017.

Den offentlige sektor i Grønland har et forholdsvis gunstigt gældsudgangspunkt i forhold til de finanspolitiske udfordringer. Landskassen havde ved udgangen af 2012 en nettoformue på knap 0,5 mia. kr. eller 3¼ pct. af BNP, mens de store selvstyrejede selskaber ved udgangen af 2012 havde en

nettogæld på godt 2,4 mia. kr. eller 17½ pct. af BNP. De grønlandske kommuner har ikke nettogæld.

Efter to år med fremgang faldt den økonomiske aktivitet i Grønland i 2012, og det var formentlig også tilfældet i 2013.

Grønlands bruttonationalprodukt (BNP) udgjorde 13,8 mia. kr. i 2012, og Grønland har i perioden 2008-2012 haft en årlig realvækst på 1¼ pct. i gennemsnit, med betydelige udsving fra år til år, *jf. tabel 3.*

Tabel 3. Forsyningsbalancen 2008-2012. Realvækst pct.

	Andel af BNP i 2012	2008	2009	2010	2011	2012
Privat forbrug	46,5	-0,7	-0,7	1,7	1,5	-0,2
Offentligt forbrug	50,9	2,2	3,7	-1,4	-1,0	-2,2
Bruttoinvesteringer	39,7	46,0	-23,7	75,2	31,0	-42,0
Eksport af varer og tjenester	29,7	2,2	3,7	-1,4	-1,0	-2,2
Tilgang/endelig anvendelse	166,9	10,1	-6,7	16,5	7,9	-15,7
Import af varer og tjenester	66,9	22,7	-14,6	37,6	12,3	-31,1
Bruttonationalprodukt (BNP)	100,0	2,1	-0,7	2,5	4,0	-0,9

Kilde: Grønlands Statistik. *Nationalregnskab 2003-2012.*

Udviklingen afspejler især kraftige ændringer i investeringerne, der i 2012 udgjorde knap 40 pct. af BNP. Investeringer i olie- og mineralefterforskning har i særlig grad bidraget til konjunkturudviklingen med en stigning fra 1,1 mia. kr. i 2008 til 5,8 mia. kr. i 2011, og et fald til 1,9 mia. kr. i 2012. Det betydelige fald i investeringerne i 2009 skyldes primært, at arbejdet med at etablere et søkabel mellem Grønland, Canada og Island blev færdiggjort i 2008.

Et britisk olieselskab foretog i 2010-2011 otte prøveboringer i havet vest for Grønland. Udgifterne til prøveboringerne var på over 6 mia. kr. En enkelt boring viste spor af kulbrinter, men uden potentiale til kommerciel udnyttelse. Der var ingen prøveboringer i 2012 og 2013, men dog nogen aktivitet i form af bl.a. seismiske studier. Der forventes ikke prøveboringer i 2014.

De betydelige efterforskningsaktiviteter i perioden 2008-2012 har kun i relativt beskedent omfang medført indenlandsk produktion og vækst i Grønland. Det skyldes, at efterforskningsaktiviteterne i høj grad er udført af udenlandske virksomheder. I nationalregnskabet betragtes efterforskningsaktiviteter udført af udenlandske virksomheder både som investeringer og som import af tjenester. Importen har derfor også i høj grad fulgt udviklingen i investeringerne i perioden.

Grønlands eksport af varer og tjenester har over en lang årrække været stagnerende. Udviklingen i eksporten afspejler især aktiviteten i fiskeriet, hvor mulighederne for at øge mængderne har været og er begrænsede.

Fiskeri og fiskeindustri er de bærende erhverv i Grønland. Eksporten af fiskeprodukter udgør godt 90 pct. af den samlede vareeksport. I rejefiskeriet – det økonomisk vigtigste – er kvoterne på baggrund af den biologiske rådgivning sænket fra 134.000 tons i 2007 til 85.000 tons i 2014. Stigende verdensmarkedspriser siden 2010 har dog betydet, at økonomien i rejefiskeriet er god, med betydelige overskud i de store selskaber, på trods af det mængdemæssige fald.

Grønland har siden 2010 foretaget forsøgsfiskeri af makrel, sild og andre pelagiske fisk i farvandene ved Østgrønland. Markant øgede fangster af makrel i 2013 har medvirket til, at Inatsisartut som en del af finansloven for 2014 har besluttet at

pålægge en afgift på fiskeriet. Grønland overvejer at anmode om status som kyststat vedrørende makrel med henblik på fælles forvaltning. Grønland har for 2014 fastsat en forsøgskvote for makrel på 100.000 tons.

Væksten i det private og det offentlige forbrug har de senere år været afdæmpet eller faldende. Udviklingen i det private forbrug skal bl.a. ses i sammenhæng med stigende ledighed. Ledigheden blandt de 18-64-årige skønnes aktuelt at være omkring 9-10 pct.

Grønlands Økonomiske Råd vurderede i den seneste rapport fra september 2013, at væksten i real BNP ville falde med 1½ pct. i 2013, mens der er udsigt til nulvækst i 2014. Det seneste nationalregnskab for Grønland omfatter kun data til og med 2012.

3.2 Erhvervsudvikling i Grønland, herunder på råstofområdet
Udvikling af nye erhverv i Grønland er aktualiseret af de økonomiske udfordringer, Grønland står over for. Selvstyret har overtaget området, men der foregår også samarbejde mellem Grønland og Danmark.

Naalakkersuisut og regeringen har således nedsat en arbejdsgruppe, der inden for rammerne af selvstyreordningen skal komme med forslag, som kan fremme det kommercielle samarbejde for erhvervslivet i Grønland og Danmark, og som kan bidrage positivt til erhvervsudviklingen i Grønland på kommercielle vilkår. Målet er at kortlægge nye erhvervs-mæssige muligheder og afdække barrierer for erhvervsinvesteringer i Grønland på kommercielle vilkår. Endvidere skal arbejdsgruppen i samarbejde med relevante erhvervspartnerne skabe opmærksomhed om investeringsmulighederne i Grønland, herunder i de grønlandske naturressourcer. Arbejdsgruppen forventes medio 2014 at aflevere en fælles rapport til Naalakkersuisut og regeringen med anbefalinger.

I overvejelserne om, hvordan Grønland kan sikres nye indtægter og dermed blive mere økonomisk selv bærende, har udnyttelse af råstoffer særlig fokus. Grønland har både et potentiale for kulbrinter (olie og gas) og for hårde mineraler. Naalakkersuisuts forslag til *Grønlands olie- og mineralstrategi 2014-2018* omdeles på Inatsisartuts forårssamling 2014.

På kulbrinteområdet har Naalakkersuisut afholdt udbudsrunder for efterforsknings- og udnyttelsestilladelser ca. hvert andet år siden 2002. Udbudsrunderne har primært omfattet havområder vest for Grønland, men i 2013 blev der også afsluttet en udbudsrunde for et havområde i Nordøstgrønland. Der er aktuelt i alt 38 tilladelser til forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af kulbrinter. Det er Naalakkersuisuts vurdering, at der de kommende år vil være 1-2 efterforskningsboringer hvert andet år og et nogenlunde uændret antal tilladelser.

På mineralområdet er der aktuelt 71 efterforskningstilladelser. Der er i dag ikke nogen aktive miner i Grønland, men flere mineprojekter er de seneste par år rykket tættere på en udnyttelsestilladelse. Det største projekt er Isukasia jernmineprojektet i bunden af Godthåbsfjorden. Der er meddelt en udnyttelsestilladelse til et britisk mineselskab i efteråret 2013, og en såkaldt IBA trepartsaftale (Impact Benefit Agreement) om afledte samfundsmæssige fordele er under forhandling mellem selvstyret, kommunen og selskabet.

De væsentligste projekter er herudover sjældne jordarter og uran ved Kvanefeldet og sjældne jordarter ved Kringlerne. Der er indgivet ansøgning til landsstyret om udnyttelsestilladelse til projektet ved Kringlerne, mens ansøgning om udnyttelsestilladelse til projektet ved Kvanefeldet tidligst ventes i efteråret 2014.

I marts 2014 meddelte Naalakkersuisut udnyttelsestilladelse til et canadisk selskab til en rubinmine ved Qeqertarsuatsiaat (Fiskenæsset) 160 km syd for Nuuk. Der er tale om et mindre mineprojekt, som forventes at kunne beskæftige op mod 80 personer i driftsfasen.

Udvikling af råstofsektoren i Grønland indebærer både muligheder og udfordringer. Efter opfordring fra tidligere formand for Naalakkersuisut Kuupik Kleist og professor Minik Rosing nedsatte Københavns Universitet og Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet) i 2013 et udvalg bestående af eksperter udpeget af de to universiteter til at belyse området. Udvalget offentliggjorde i februar 2014 rapporten *Til gavn for Grønland*, hvor der redegøres for en række problemstillinger vedrørende råstofudnyttelse i Grønland med udgangspunkt i forskellige scenarier.

Danmark og Grønland har et tæt samarbejde på råstofområdet. Der er således efter selvstyreloven indgået aftaler mellem henholdsvis De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) og Råstofdirektoratet samt Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE, tidligere DMU) og Grønlands Naturinstitut om rådgivning og anden opgavevaretagelse på råstofområdet. Aftalerne udløber med udgangen af 2014, og der er indledt forhandlinger om en fornyelse af aftalerne.

Det er en høj prioritet for selvstyret og et krav i råstoflovgivningen, at kommende råstofprojekter anvender så stor en andel af grønlandsk arbejdskraft og grønlandske virksomheder som muligt. Men det er samtidig nødvendigt med udefrakommende arbejdskraft, herunder til storskalaprojekter.

Grønlands Selvstyre har derfor i 2012 og 2013 vedtaget lovgivning om storskalaprojekter i Grønland, der bl.a. regulerer løn- og ansættelsesforhold for udenlandsk arbejdskraft i anlægsfasen af storskalaprojekter. Som opfølgning herpå arbejder regeringen på at gennemføre lovgivning, som skal give udenlandske arbejdstagere mulighed for at opnå opholds- og arbejdstilladelse i Grønland i forbindelse med anlægsfasen af storskalaprojekter på de løn- og ansættelsesvilkår, som følger af storskalaloven.

Aktuelt er der kun jernmineprojektet Isukasia, der opfylder betingelserne for at kunne blive omfattet af lovgivningen om storskalaprojekter. Projektet forventes at give behov for flere end 3.000 arbejdere i anlægsfasen, hvoraf en stor del forventes at komme fra udlandet. Projektet mangler fortsat finansiering, og der pågår sonderinger med finansielle institutioner i Danmark og Fjernøsten. Forinden der kan iværksættes udnyttelse, skal rettighedshaveren meddeles en række godkendelser, herunder godkendelse af en udnyttelsesplan og en nedlukningsplan.

I debatten om udnyttelse af det grønlandske råstofpotentiale med henblik på at udvikle et egentligt bærende erhverv, er spørgsmålet om ophævelse af nul-tolerancepolitikken over for udvinding og eksport af radioaktive stoffer blevet aktualiseret de senere år. Som konsekvens heraf nedsatte regeringen i februar 2013 en arbejdsgruppe med deltagelse af Grønland om konsekvenserne af ophævelse af nul-tolerancepolitikken (uranarbejdsgruppen).

I rapporten fra uranarbejdsgruppen, som blev offentliggjort den 7. oktober 2013, behandles en række spørgsmål af betydning for eventuel udvinding og eksport af uran, herunder de internationale regler og standarder på uranområdet, andre landes erfaringer samt de udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske aspekter ved at udvinde og eksportere uran.

Overordnet konkluderes det i rapporten, at udvinding og eksport af uran har udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske implikationer og derfor vil kræve et samarbejde mellem Danmark og Grønland. Det fremgår endvidere, at regeringen og Naalakkersuisut ikke ser ens på fortolkningen af den grundlæggende retlige ramme i grundloven og selvstyreloven om den udenrigspolitiske kompetence. Regeringen og Naalakkersuisut er imidlertid enige om, at man skal have et praktisk og konstruktivt samarbejde med henblik på, at udvinding og eksport af uran skal ske i overensstemmelse med de højeste internationale standarder.

Med uranarbejdsgruppens rapport er en række spørgsmål af betydning for eventuel udvinding og eksport af uran blevet afklaret. Samtidig indeholder rapporten anbefalinger om, at der udarbejdes 1) en supplerende rapport om en række emner, der skal belyses nærmere, og 2) en samarbejdsaftale mellem Grønland og Danmark, som skal færdiggøres i anden halvdel af 2014. Arbejdet hermed er igangsat, og der er et tæt og konstruktivt samarbejde med Grønland herom.

Det er regeringens opfattelse, at et fåtal af andre råstoffer end uran også kan have udenrigs-, forsvars- eller sikkerhedspolitiske aspekter – afhængig af forholdene vedrørende det enkelte råstof/råstofprojekt. Det gælder fx sjældne jordarters metaller. Også her vil regeringen lægge vægt på samarbejde og informationsudveksling mellem de danske og grønlandske myndigheder for bl.a. at kunne sikre varetagelse af Kongerigets samlede udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske interesser.

En robust erhvervsbeskatning i Grønland er aktualiseret af forventningerne til udviklingen af råstofsektoren i Grønland. På skatteområdet, der er overtaget af selvstyret, samarbejder Skatteministeriet med de grønlandske skattemyndigheder om udformningen af ny skattelovgivning med henblik herpå.

Naalakkersuisut sigter mod ny lovgivning i anden halvdel af 2014. Naalakkersuisut arbejder også med ændret beskatning på råstoffer, herunder vedrørende royalties (afgift som pålægges direkte på produktionen). Royalties indebærer en mere jævn strøm af offentlige indtægter end selskabsskatter. Det vil samtidig betyde, at Grønland vil få større nytte af, at årlige indtægter fra råstofudvinding op til 75 mio. kr. (2009

pris- og lønniveau) tilfalder selvstyret, jf. selvstyrelovens § 8, stk. 1.

3.3 Retsvæsenet og kriminalforsorgen i Grønland

I 2010 skete der en gennemgribende modernisering af det grønlandske retsvæsen, der er et dansk ansvarsområde, på baggrund af Den Grønlandske Retsvæsenkommissions betænkning fra 2004.

Som led i moderniseringen skal der etableres en ny lukket anstalt i Nuuk. Der blev på finansloven for 2010 afsat i alt 347 mio. kr. til anstalten med i alt 76 pladser, heraf 40 lukkede og 36 åbne/halvåbne pladser. Den nye anstalt skal bl.a. sikre, at forvaringsdømte grønlandere, som i dag må afsone i Danmark, fremover kan afsone i Grønland. Anstalten forventes færdig inden udgangen af 2017. Det bemærkes, at venterkøen, dvs. domfældte, der ventede på afsoning i Grønland, blev afskaffet i 2013.

Det grønlandske retsvæsen har over en årrække været udfordret med bl.a. sagsophobning og for få uddannede kredsdommere. Der er aktuelt omkring 6.800 verserende sager ved de grønlandske kredsretter, heraf ca. 2.000 kriminalsager. Regeringen har på finansloven for 2014 afsat i alt 20 mio. kr. over tre år til oprettelse af en task force, der skal nedbringe antallet af sager. Der arbejdes i øjeblikket på at gennemføre den nødvendige lovgivning, ligesom der arbejdes med andre tiltag for at gøre sagsbehandlingen bedre og hurtigere i de grønlandske kredsretter.

Der sker en løbende koordinering mellem de grønlandske og danske myndigheder om kriminal- og retsplejelovgivningen for Grønland i Rådet for Grønlands Retsvæsen, der har grønlandske og danske medlemmer.

3.4 Udsatte grønlandere i Danmark

Socialt udsatte grønlandere udgør en mindre del af den samlede gruppe af grønlandere i Danmark. De er i udgangspunktet ramt af de samme sociale problemer som andre udsatte danskere, men der kan være kulturelle og sproglige barrierer, som gør dem særligt sårbare. Regeringen har udarbejdet en strategi for indsatsen over for udsatte grønlandere og deres børn i Danmark. Der er med satspuljeaftalen for 2013 afsat i alt 13,4 mio. kr. over fire år til strategien. Projektets formål er at sikre en bedre inklusion af socialt udsatte grønlandere i de involverede kommuner og på lang sigt nedbringe antallet af socialt udsatte grønlandere i Danmark.

De grønlandske huse i Danmark yder – sammen med bl.a. Kofoeds Skole og Foreningen Grønlandske Børn – en indsats over for udsatte grønlandere i Danmark. De årlige faste bevillinger til de grønlandske huse er med satspuljeaftalen for 2014 hævet fra 2,9 mio. kr. til samlet 6,2 mio. kr. fra 2014 og frem. En række sociale projekter under de grønlandske huse, som hidtil har været baseret på midlertidige bevillinger, kan dermed videreføres.

Der samarbejdes løbende mellem danske og grønlandske myndigheder på det sociale område, særligt med fokus på erfarings- og vidensudveksling, bl.a. i regi af Det Sociale Kontaktudvalg under Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold i Danmark og Departementet for Familie og Justitsvæsen i Grønland.

4. FÆLLES INDSATSOMRÅDER INDEN FOR RIGSFÆLLESSKABET

4.1 Samarbejde på udenrigsområdet

I takt med globaliseringen, udviklingen af rigsfællesskabet og Færøernes og Grønlands øgede fokus på betydningen af internationalt samkvem samarbejder Danmark, Grønland og Færøerne tæt på det udenrigspolitiske område. Det sker inden for rammerne af grundloven, hvorefter regeringen har kompetence for rigets udenrigspolitik, og de retlige rammer for forholdet mellem Danmark og henholdsvis Færøerne og Grønland. Det er et område, der har høj prioritet for alle parter i rigsfællesskabet. Det konkrete samarbejde på udenrigsområdet i Norden og Arktis er især fokuseret på Arktisk Råd samt Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, hvor der foregår en tæt koordinering af rigsfællesskabets interesser. Der samarbejdes også om spørgsmål, som vedrører EU og arbejdet i internationale organisationer.

Frihandelsaftaler

Færøerne har med bistand fra Udenrigsministeriet indgået frihandelsaftaler med EU, Island, Norge og Schweiz, og arbejder aktuelt på at etablere frihandelsaftaler med Kina, Tyrkiet, Ukraine og den Eurasiske Toldunion.

Naalakkersuisut har en målsætning om at indgå frihandelsaftaler med henblik på øget eksport og har udtrykt ønske om frihandelsaftaler med forskellige asiatiske lande, herunder bl.a. Sydkorea og Kina. Grønland har toldfri adgang til EU, som følge af Grønlands status som OLT-land (Oversøiske Lande og Territorier) og en særlig ordning på fiskeriområdet.

Grønlands og Færøernes hvalfangst

Udnyttelse af havets ressourcer på et forsigtigt bæredygtigt grundlag, herunder hvalfangst, er helt centralt for Færøerne og Grønland og en tilgang, som regeringen støtter.

Udenrigsministeriet og Naalakkersuisut forhandler sammen internationalt for at sikre, at Grønland kan fange store hvaler på bæredygtigt grundlag. Det lykkedes ikke i 2012 at få tilslutning på mødet i Den Internationale Hvalfangstkommission (IWC) til at forhøje Grønlands kvoter. Da de hidtidige kvoter udløb med udgangen af 2012 fastsatte Naalakkersuisut ensidigt forhøjede kvoter for 2013 og 2014 uden om IWC. Formålet var at varetage den grønlandske befolknings behov. Naalakkersuisut ønsker en forhandlet løsning inden for IWC. Lykkes det ikke at finde en løsning i 2014 i overensstemmelse med Kongerigets konventionsforpligtelser, vil regeringen tage skridt til, at Kongeriget bliver udmeldt af IWC. Færøerne har ikke fangst af store hvaler, og Færøernes fangst af småhvaler reguleres ikke af IWC.

Grønlands sælfangst

Sælerhvervet i Grønland har de senere år været hårdt ramt af internationale importforbud og faldende efterspørgsel som følge af øget modstand mod sælfangst.

EU indførte i 2009 importforbud mod sælprodukter, og toldunionen Rusland, Hviderusland og Kasakhstan indførte i 2012 et lignende forbud. Det lykkedes i begge tilfælde Danmark i et tæt samarbejde med Grønland at få indført en 'inuitundtagelse', som sikrer Grønland fortsat adgang til disse markeder. Canada og Norge indbragte i 2010 EU's importforbud for WTO. I november 2013 afgjorde WTO, at EU's generelle forbud ikke er WTO-stridigt, da det opfylder målet om at tage hensyn til den offentlige moral for så vidt angår sælvelfærd. 'Inuitundtagelsen' er principielt heller ikke WTO-

stridig. Men WTO vurderer, at Inuitundtagelsen i praksis virker diskriminerende, da ingen andre inuitter end de grønlandske har en sælindustri med volumen, kapital og organisering, der muliggør adgang til EU-markedet eller andre markeder, og derfor er WTO-stridigt. Afgørelsen er appelleret af EU og ventes endelig afgjort i foråret 2014.

Regeringen og Naalakkersuisut samarbejder med EU-kommissionen om at varetage Grønlands interesser og sikre, at der ikke skabes yderligere handelshindringer for Grønlands sæleksport, samt for at øge den internationale viden om og accept af arktiske samfunds levevis, herunder sælfangst som et legitimt og bæredygtigt erhverv.

4.2 Forsvarets opgaveløsning på Færøerne og i Grønland

Forandringerne i det arktiske område har stor betydning for forsvaret, som helt naturligt må tilpasse opgaveløsningen i takt med udviklingen i området. Forsvarets primære opgaver på Færøerne og i Grønland er i fredstid farvandsovervågning og suverænitetshævdelse. Herudover løser forsvaret opgaver vedrørende fiskeriinspektion og søopmåling og i Grønland tillige eftersøgning og redning samt overvågning af havmiljø og bekæmpelse af forurening på havet. Forsvaret bidrager i øvrigt som følge af sin tilstedeværelse med løsning af en række opgaver til støtte for civilsamfundene på Færøerne og i Grønland.

Analyse af Forsvarsministeriets opgaveløsning i Arktis

Regeringen har i december 2013 igangsat en omfattende analyse af Forsvarsministeriets fremtidige opgaveløsning i Arktis med henblik på – blandt andet gennem nye teknologier og samarbejde – at skabe en styrket, robust og fremtidssikret struktur. Analysen skal se på Forsvarsministeriets opgaveløsning på alle de områder, hvor Forsvarsministeriet varetager opgaver på Færøerne og i Grønland, herunder ovennævnte opgaver. En række ministerier og repræsentanter fra Færøerne og Grønland er inddraget i arbejdet. Analysen og dens konklusioner og anbefalinger vil indgå i en rapport, der afleveres inden udgangen af 2014.

Eftersøgning og redning (SAR)

Med virkning fra den 1. januar 2014 er ansvarsfordelingen vedrørende eftersøgning og redning (SAR) i Grønland, der er en statslig opgave, blevet væsentligt klarere. Bl.a. er alle opgaver på erhvervs- og vækstministerens og transportministerens områder vedrørende eftersøgning og redning i Grønland, bortset fra opgaver vedrørende skibes og luftfartøjers indretning og udstyr samt uddannelse af besætning, overført til forsvarsministeren. Endvidere er grænsedragningen mellem eftersøgning i lokale farvande i Grønland, der fortsat vil være Justitsministeriets/politiets ansvar, og søredningen under Forsvarsministeriet blevet præciseret. Der oprettes et fælles redningscenter ved Arktisk Kommando i Nuuk, som skal koordinere både sø- og flyveredningen. Redningscenteret forventes endeligt etableret den 1. oktober 2014.

Eftersøgning og redning er overtaget af de færøske myndigheder, men forsvaret har indgået en samarbejdsaftale med de færøske myndigheder bl.a. om bistand i forbindelse med eftersøgning og redning på Færøerne.

4.3 Miljøministeriets søkortlægning

Der blev i 2009 indgået aftale mellem regeringen og Naalakkersuisut bl.a. om at øge fremdriften for udarbejdelse af søkort for Grønland med henblik på at øge sejladsikkerheden. Efter aftalen skal alle søkort over den sydvestlige del af Grøn-

land være nyoprettede inden udgangen af 2018. For at opfylde aftalen har Geodatastyrelsen siden 2009 mere end fordoblet sine ressourcer til udarbejdelse af søkort samt taget et nyt produktionssystem i brug. Ved udgangen af 2013 var der udgivet i alt 17 af de 73 planlagte kort over Grønland.

Geodatastyrelsen har i årene 2010-2012 gennemført en nykortlægning af alle søkort over Færøerne. Kortene vedligeholdes løbende i takt med nye informationer fra danske og færøske myndigheder.

4.4 Finansiell regulering og tilsyn, herunder SIFI-regulering

Finansiell regulering og tilsyn er rigsansliggønder. Reguleringen på områderne har – i sammenhæng med den førte økonomiske politik på Færøerne og i Grønland – stor betydning for den finansielle stabilitet. Der er derfor løbende dialog mellem danske og henholdsvis færøske og grønlandske myndigheder om ajourføring af lovgivningen på Færøerne og i Grønland, herunder i forhold til EU-regulering.

I februar 2014 har regeringen fremsat lovforslag i Folketinget om bl.a. implementering af kapitalkravsdirektivet og reguleringen af systemisk vigtige finansielle institutter (SIFI) i Danmark. Lovforslaget skal bidrage til den finansielle stabilitet. Lovforslaget vil kunne sættes i kraft på Færøerne og i Grønland ved kgl. anordning.

Kreditinstitutmarkederne på Færøerne og i Grønland kan i vid udstrækning ses som selvstændige bankmarkeder adskilt fra det danske bankmarked. De færøske og grønlandske bankmarkeder er bl.a. karakteriseret ved, at der er færre institutter end i Danmark, at mange institutter har store markedsandele sammenlignet med danske institutter, samt at en række institutter er store i forhold til henholdsvis Færøernes og Grønlands BNP. Disse institutter spiller en central rolle og kan således ses som systemisk vigtige for de lokale økonomier.

Det er aftalt mellem regeringen og landsstyret på Færøerne og Naalakkersuisut, at SIFI-reguleringen i forbindelse med implementeringen på Færøerne og i Grønland vil blive tilpasset de lokale forhold, således at relevante institutter kan udpeges som SIFler. De færøske og grønlandske SIFler vil med undtagelse af nogle få elementer, der er begrundet i lokale forhold, skulle leve op til samme krav som de danske SIFler.

4.5 Forsknings samarbejde

På forskningsområdet er der et betydningsfuldt samarbejde mellem forskningsinstitutioner og -myndigheder i Danmark, på Færøerne og i Grønland.

Forum for Arktisk Forskning

Uddannelses- og Forskningsministeriet har i tråd med Danmarks ønske om en styrket arktisk indsats i 2013 taget initiativ til at etablere Forum for Arktisk Forskning. Forummet skal udgøre et koordinerende organ for de centrale aktører og interessenter inden for arktisk forskning og skal understøtte, at der opnås mere synergi og tydeligere effekt af de anvendte ressourcer på området. Repræsentanter fra Færøerne og Grønland deltager i forummet.

Forsknings samarbejde – havmiljø og fiskebestande

På rigsmødet i 2012 blev det aftalt at igangsætte et dansk, færøsk og grønlandsk forsknings samarbejde, som bygger videre på programmet for klimaforskning i havstrømme ved Færøerne og er forankret ved Færøernes Fiskerilaboratorium (Havstovan) i Tórshavn. Uddannelses- og Forskningsmini-

steriet har bevilget 10 mio. kr. til samarbejdet fordelt med to mio. kr. i 2013 og fire mio. kr. i 2014 og i 2015.

Bevillingen skal bruges til finansiering af ph.d.- og postdocstipendier inden for en række forskningstemaer vedrørende de pelagiske fiskebestande omkring Østgrønland og Færøerne. En styregruppe nedsat af Havstovan i Tórshavn, Naturinstituttet i Nuuk, DTU-Aqua og Aarhus Universitet varetager fordelingen af stipendierne. På baggrund af opslag i 2013 er der ansat fem forskere, fordelt på to ph.d.-stipendier af tre år og tre postdocstipendier af to år.

4.6 Undervisning om Grønland og Færøerne i de danske skoler
Spørgsmålet om danske børn og unges kendskab til rigsfællesskabet og til Færøerne og Grønland har i de senere år været rejst fra forskellige side. Det er en problemstilling, som regeringen anerkender.

Undervisningsministeriet har derfor taget en række initiativer, der understøtter undervisning i emner om færøske og grønlandske forhold og derved også udbreder kendskabet om rigsfællesskabet. Det drejer sig bl.a. om særlige temasider på Danmarks Læringsportal, EMU.dk, der giver generelle informationer om rigsfællesskabet kombineret med fokus specifikt på Færøerne og Grønland. Herudover drejer det sig om indsatsområdet *Styrket faglighed: undervisningsmaterialer om Grønland og Færøerne* under tips- og lottomidlerne for 2014, der giver mulighed for at søge om støtte til at udvikle undervisningsmidler om færøske og grønlandske forhold samt til projekter om fx rigsfællesskabets betydning historisk og aktuelt, eller om Færøerne og Grønland i mere bred forstand, eller som aktører i det internationale samfund.

Det bemærkes, at der på undervisningsområdet er samarbejdsaftaler mellem Undervisningsministeriet og henholdsvis de færøske og grønlandske myndigheder, og at der således er tætte samarbejdsrelationer på området.

4.7 Afdækning af grænsehindringer og hindringer inden for rigsfællesskabet

Det ligger indbygget i selvstyreordningerne for Færøerne og Grønland, at der i Danmark og henholdsvis på Færøerne og i Grønland kan udvikle sig forskellige retstilstande på alle de områder, som bliver færøske og grønlandske anliggender. Det er en naturlig følge af, at selvstyreordningerne udmøntes. Der kan imidlertid som følge heraf opstå utilsigtede barrierer inden for rigsfællesskabet.

Regeringen har i samarbejde med de færøske og grønlandske myndigheder iværksat et arbejde med at identificere såvel nordiske grænsehindringer, som hindringer inden for rigsfællesskabet. Nordiske grænsehindringer er barrierer, der påvirker mobiliteten for borgere og virksomheder mellem på den ene side Færøerne og Grønland og på den anden side de øvrige nordiske lande. Hindringer inden for rigsfællesskabet kan være områder, hvor en forskellig retstilstand i de enkelte rigsdeler kan skabe u hensigtsmæssigheder eller hindringer, fx ved flytning mellem rigsdelen. Ved visse hindringer kan der være behov for at arbejde for at ændre retstilstanden, mens en forskellig retstilstand på andre områder kan være velbegrunder. Arbejdet forventes afsluttet i første halvdel af 2014 og skal danne grundlag for det videre arbejde med de enkelte problemstillinger. De nordatlantiske medlemmer af Folketinget har rejst problemstillingen om hindringer inden for rigsfællesskabet og har i december 2013 fremsat beslutningsforslag for Folketinget herom.

Hermed slutter redegørelsen.
